

Tilleggsbestilling etter selskapskontroll

Ferde AS

Vestland og Rogaland fylkeskommune, 2020

Ferde AS - Tilleggsbestilling etter selskapskontroll. Vestland og Rogaland fylkeskommune. 2020

Hovedinntrykk:

Etter vår oppfatning var transaksjonene som ble gjennomført i anledning etableringen av Ferde som et regionalt bomselskap i samsvar med eiernes føringer og gjeldende regelverk. Nærstående transaksjoner synes å være i gjennomført på forretningsmessige vilkår, og det foreligger ikke vesentlige nærstående transaksjoner som ikke allerede har vært omtalt i selskapskontrollen.

Formål:

Formålet med prosjektet er å evaluere transaksjoner gjort i anledning etableringen av Ferde som et regionalt bomselskap og transaksjoner mellom Ferde/dets datterselskap og deres nærstående.

Problemstillinger 1:

Ble transaksjoner i anledning etableringen av Ferde som et regionalt bomselskap gjennomført i samsvar med gjeldende regelverk og i samsvar med eiernes føringer?

Konklusjon:

Vår vurdering er at transaksjoner i anledning etableringen av Ferde ble gjennomført i samsvar med gjeldende regelverk og eiernes føringer. Vederlaget for aksjene i BT Signaal AS var etter revisjonens syn forretningsmessig velbegrunnet og aksjekjøpet oppfattes å være i Ferdes og fylkeskommunenes interesse.

Problemstillinger 2:

Ble Ferde og dets datterselskaps nærstående transaksjoner gjennomført i samsvar med gjeldende regelverk?

Konklusjon:

Våre undersøkelser har ikke avdekket vesentlige transaksjoner med nærstående som ikke har vært omtalt i tidligere rapporter. Vårt inntrykk er at selskapet har hatt fokus på å identifisere nærstående transaksjoner selv om det ikke har foreligget skriftlig rutine før nylig.

INNHOOLD

1	Oppdraget.....	3
	Sammendrag	4
	Høring.....	6
2	Innledning.....	7
2.1	Bakgrunn	7
2.2	Avgrensninger	7
2.3	Revisjonskriterier.....	8
2.4	Metode.....	8
3	Historikk og fakta om selskapene.....	9
3.1	Bompengereformen	9
3.2	Ferde AS (Sørvest Bomvegselskap AS)	9
3.3	BT Signaal AS.....	10
3.4	Restruktureringer før og etter oppkjøp av BT Signaal AS	11
4	Etableringen av et regionalt bompengeselskap	13
4.1	Revisjonskriterier.....	13
4.2	Selskapskontrollens behandling av etableringen av Ferde.....	14
4.3	Forhandlingene	15
4.4	Kjøpers verdsettelse av BT Signaal AS	18
4.5	Hovedpunktene i aksjekjøpavtalen	19
4.6	Overtakelse og oppgjør.....	20
4.7	Sluttforhandlinger i september 2017.....	22
4.8	Endelig oppgjør	23
4.9	Vurderinger.....	24
5	Innfusjonering av regionale bompengeselskap	25
5.1	Revisjonskriterier.....	25
5.2	Verdsettelse av bompengeselskapene	25
5.3	Vurdering.....	26
6	Nærstående transaksjoner	27
6.1	Revisjonskriterier.....	27
6.2	Bakgrunn	28
6.3	Transaksjoner med nærstående	28
6.4	Vurdering.....	33
7	Vedlegg	34
7.1	Kilder.....	34
7.2	Restrukturering	36

1 OPPDRAGET

Bestilling

Kontrollutvalget i Vestland fylkeskommune vedtok tilleggsbestilling til selskapskontroll av Ferde AS i sak PS 16/20 i kontrollutvalgsmøtet den 13.02.2020.

Kontrollutvalgsutvalget i Rogaland fylkeskommunesluttet seg til bestillingen.

Formål

Formålet med prosjektet er å evaluere transaksjoner gjort i anledning etableringen av Ferde som et regionalt bomselskap og transaksjoner mellom Ferde/dets datterselskap og deres nærstående.

Problemstillinger

1. Ble transaksjoner i anledning etablering av Ferde som et regionalt bomselskap gjennomført i samsvar med gjeldende regelverk og i samsvar med eiernes føringer? Herunder vurderes:

- Fusjoner/fisjoner til grunn for etableringen av det regionale bomselskapet
- Ervervet av BT Signaal AS og tilhørende transaksjoner inkludert det omtvistede, fremforhandlede sluttoppgjøret og faktura for utviklingstjenester for Sesam Sesam
- Innfusjoneringen av regionale bomselskap

2. Ble Ferde og dets datterselskaps nærstående transaksjoner gjennomført i samsvar med gjeldende regelverk? Herunder;

- Ble transaksjonene inngått på forretningsmessige vilkår?
- Ble aksjelovens krav til skriftlighet og godkjenningsprosedyre fulgt?
- Ble det gitt dekkende opplysninger om transaksjonene i regnskapene?

Prosjektleder for dette prosjektet har vært leder for forvaltningsrevisjon Christian J. Friestad og forvaltningsrevisor Linn Christin Rustøen. Problemstillingene i prosjektet er løpende diskutert med revisjonsdirektør Rune Haukaas.

SAMMENDRAG

Denne rapporten er en tilleggsbestilling til selskapskontroll av Ferde AS, som ser nærmere på transaksjoner i anledning etableringen av Ferde og selskapets nærstående-transaksjoner.

Selskapskontrollen har i liten grad gått nærmere inn på transaksjonene til grunn for etableringen av Ferde, som fremheves som komplekse og vanskelige å etterprøve. Når det gjelder nærstående-transaksjoner er det i selskapskontrollen blant annet identifisert enkelte transaksjoner som ikke er reflektert i Ferdes regnskap for 2018.

Rogaland Revisjon har kartlagt nærstående-transaksjoner som har vært omtalt i tidligere rapporter og identifisert kretsen av selskap og personer som utgjør Ferde og dets datterselskaps nærstående. Deretter har vi gjort søk etter transaksjoner med nærstående selskap og personer – og sammenholdt våre funn med tidligere omtalte transaksjoner. På denne måten har vi søkt å gi et helhetlig bilde av hvordan nærstående-transaksjonene har vært håndtert.

Hovedinntrykk

Rogaland Revisjon IKS er av den oppfatning at

- transaksjonene som ble gjennomført i anledning etableringen av Ferde som et regionalt bompengeselskap, var i samsvar med eiernes føringer og gjeldende regelverk;
- Ferde/dets datterselskaps nærstående-transaksjoner synes å være gjennomført på forretningsmessige vilkår; og at
- det ikke foreligger vesentlige nærstående-transaksjoner som ikke allerede har vært omtalt i selskapskontrollen.

Transaksjonene i anledning etablering av Ferde som et regionalt bompengeselskap

Generelt om oppkjøpet

Det er vår vurdering at transaksjonene i anledning etableringen av Ferde som et regionalt bompengeselskap ble gjennomført i samsvar med gjeldende regelverk og i samsvar med eiernes føringer. Enkelte elementer ved transaksjonen og forhandlingene knyttet til denne, fremstår som kompliserte og til dels uoversiktlige, men vi har ikke holdepunkter for annet enn at gjeldende regelverk er fulgt og at eiernes føringer er ivaretatt.

Kjøpet av BT Signaal AS anser vi for å være både økonomisk og operasjonelt hensiktsmessig. Dette var etter vårt syn et bedre alternativ enn å ivareta bomreformens intensjoner gjennom å bygge opp egen kompetanse i selskapet (og evt. basere seg på å konkurransenutsette oppgaver).

Vederlaget for aksjene i BT Signaal var etter revisjonens syn forretningsmessig velbegrunnet og aksjekjøpet oppfattes å være i Ferdes og fylkeskommunenes interesse. Det vises særlig til at kjøpesummen ble basert på en verdi som selskapets finansielle rådgivere oppfattet å være innenfor deres «verdsettelsesintervall». Det ble i den forbindelse gjennomført en grundig verdsettelse. Aksjekjøpsavtalen ble også fremforhandlet mellom uavhengige parter, og alternativet til å inngå denne avtalen fremstod som mindre attraktivt.

De sentrale utfordringene i forhandlingene var knyttet til å sikre at bompengeselskapet kunne etableres på en akseptabel fremgangsmåte i henhold til gjeldende regelverk og føringer. Det var i den forbindelse tett dialog med departementet, som også bekreftet at forutsetningene for å inngå en bompengeavtale var tilstede forut for gjennomføringen av oppkjøpet.

Betaling av faktura for utviklingstjenester

Hva gjelder faktura for utviklingsarbeid på MNOK 0,4 som har vært gjenstand for medias oppmerksomhet, var dette en faktura som BT Signaal, etter hva vi har fått opplyst, forpliktet seg til å betale før partene kom til enighet om oppkjøpet, likevel slik at fakturaen forfalt og ble betalt etter overtakelsestidspunktet. BT Signaal ble med andre ord kjøpt med denne forpliktelsen. Bakgrunnen for dette oppfatter vi å være at partene etter forhandlinger kom til enighet om at visse utviklingskostnader, som hovedsakelig var tilknyttet virksomhet som ble utfisjonert fra BT Signaal i og med gjennomføringen av oppkjøpet, også hadde tilført verdi til bompengevirksomheten. Partene kom til enighet om å hensynta denne verditilførselen ved oppgjøret for kjøp av aksjene i BT Signaal. Noe forenklet var betalingen av denne fakturaen et ledd i den praktiske gjennomføringen av partenes enighet om at BT Signaal skulle være med å dekke deler av disse utviklingskostnadene.

Det er vår oppfatning at partene med fordel kunne effektivt dette på en annen måte, og sørget for at fremgangsmåten ble bedre dokumentert. Det sentrale poenget er etter revisjonens syn imidlertid at justeringene av oppgjøret var fremforhandlet forut for avtaleinngåelsen. Forpliktelsen til å betale denne fakturaen var allerede akseptert da partene kom til enighet om kjøpet av BT Signaal.

Sluttoppgjøret

Når det særlig gjelder det fremforhandlede sluttoppgjøret, ledet dette til en relativt begrenset justering av vederlaget – med tilbakeføring av MNOK 1,3 til kjøper. Forhandlingene bærer preg av å være av teknisk karakter og er etter hva revisjonen har fått opplyst i det alt vesentlige ført av profesjonelle rådgivere på partenes vegne.

Innfusjonering av regionale bomselskap

Prinsippene i verdivurderingene av bompengeselskapene virker tilfredsstillende. Vederlaget vurderes som markedsmessig på bakgrunn av prinsippene som ligger til grunn for bompengeavtalen og uttalelse fra selskapets revisor.

Nærstående transaksjoner

En del av Ferdes nærstående transaksjoner oppstod som en direkte konsekvens av oppkjøpet, fordi virksomhet som tidligere var tett sammenvevd og som delte flere fellesfunksjoner ble splittet. I en overgangsfase ble det av praktiske årsaker lagt opp til enkelte bindinger mellom Ferde, Skyttel og BTS Norway. Disse bindingene opphørte relativt raskt etter at det ble praktisk mulig.

Vi har ikke identifisert vesentlige nærstående transaksjoner som ikke har vært omtalt i tidligere rapporter.

Vårt inntrykk er at selskapet har hatt fokus på nærstående transaksjoner selv om de ikke har hatt på plass skriftlige rutiner før nylig.

HØRING

Rapporten ble sendt på høring til Ferde, samt Rogaland og Vestland fylkeskommune.

Vi har kun mottatt høringssvar fra Ferde. I tillegg til ett par kommentarer til fakta, var tilbakemeldingen fra selskapet;

Takk for en grundig og pedagogisk god rapport.

2 INNLEDNING

2.1 BAKGRUNN

Deloitte gjennomførte i 2019 en selskapskontroll av Ferde AS¹. I behandlingen av selskapskontrollen på kontrollutvalgsmøte i Vestland fylkeskommune 13. februar 2020, ble det vedtatt en tilleggsbestilling til selskapskontrollen, jfr. sak PS 16/20. Tilleggsbestillingen skulle omfatte følgende punkter:

- «Gjennomgang av transaksjoner mellom nærstående
- Gjennomgang av transaksjoner gjort i samband med forhandlingene ved etableringa av Ferde, t.d. faktura for utviklingstenester mv. for Sesam Sesam.»

Rogaland fylkeskommune vedtok tilleggsbestillingen 16. april 2020 i sak PS 18/20. Agder fylkeskommune valgte å ikke bli med på tilleggsbestillingen, jfr. kontrollutvalget 3. april 2020, sak 17/20.

I tillegg til selskapskontrollen fra Deloitte, foreligger det også en rapport fra Kluge Advokatfirma² som ble bestilt av styret i Ferde.

Etter selskapskontrollen har fylkestinget i Vestland, Rogaland og Agder fylkeskommune kommet med en del anbefalinger om rutiner og forbedringsarbeid. Styret i Ferde sier i sin eierskapsrapport per 31. mars 2020 at de er i gang med å utarbeide en handlingsplan for å følge opp anbefalingene. Handlingsplanen ble behandlet i kontroll- og kvalitetsutvalget i Rogaland fylkeskommune 28. mai 2020, sak 23/20, og i Vestland fylkeskommune 11. mai 2020, sak 54/20. Av 10 tiltak er 8 gjennomført, mens det pågår fortsatt arbeid med to av tiltakene (gjelder tiltak 6 (økonomirådet) og tiltak 7 (anskaffelser)).

2.2 AVGRENSNINGER

Våre undersøkelser er begrenset i henhold til prosjektets formål og problemstillinger.

Prosessen som ledet til etableringen av det regionale bomselskapet var kompleks, langvarig og vanskelig å etterprøve. Vi har derfor fokusert på de transaksjonene/aspektene som vi på grunnlag av risiko- og vesentlighetsbetraktninger anser som de mest sentrale.

Når det gjelder nærstående transaksjonene er vår fremstilling avgrenset i forhold til allerede foreliggende vurderinger der vi anser dette for å være naturlig. Vi har i samsvar med vårt mandat fokusert på transaksjoner hvor Ferde og eventuelt dets datterselskap er avtalepart.

I rapporten har vi ikke vurdert om transaksjonene følger kravene til offentlig anskaffelser. Problemstillinger i forhold til bierverv er vi heller ikke vurdert inngående. Disse spørsmålene har også vært behandlet i både selskapskontrollen og Kluges rapport.

¹ Selskapskontroll av Ferde AS, Deloitte AS, januar 2020.

² Vurdering av forhold i Ferde AS, Kluge Advokatfirma AS, 04.12.2019.

2.3 REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriterier er elementer som inneholder krav eller forventninger, og vil bli brukt til å vurdere funn i de undersøkelser som gjennomføres. Kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området. Revisjonskriteriene er utledet under hvert delkapittel.

2.4 METODE

Datainnsamlingen er gjennomført i to faser;

1. Kartlegging og datainnsamling

Vi har kartlagt gjennomførte transaksjoner i anledning etableringen av Ferde som et regionalt bompengeselskap og hvilke selskap og personer som er/har vært Ferde/dets datterselskaps nærstående. Denne kartleggingen ble gjort basert på mottatt dokumentasjon fra Ferde.

Vi innhentet Ferdes og dets datterselskaps hovedbøker for å foreta egne vurderinger og søk i selskapets transaksjoner.

2. Risikovurderinger og evaluering av transaksjonene - datainnsamling

Vi har gjennomført risikovurderinger og evaluert utvalgte transaksjoner/aspekter ved transaksjonene. I denne fasen gjennomførte vi intervjuer og analyserte innhentet dokumentasjon.

En viktig del av våre undersøkelser har vært å gjøre egne søk og vurderinger av selskapets transaksjoner basert på regnskapsdata og transaksjonshistorikken vi har fått tilgang til. Vi har da gjennomført søk mot den krets av selskap og personer som er/har vært Ferdes nærstående. Funnene ble deretter sammenholdt med (i) de opplysningene som Ferde har gitt til oss, (ii) hva som fremgår av selskapets regnskap med noter, samt (iii) hva som fremgår av selskapskontrollen.

I prosjektet har vi anvendt metodetriangulering av data. Dette betyr at problemstillingene belyses gjennom bruk av forskjellige datakilder. Trianguleringen bidrar til å utvide og forsterke datagrunnlaget i analysen.

Det er vår vurdering at det er innhentet tilstrekkelig data til å besvare tilleggsbestillingens problemstilling, jfr. RSK 001 pkt. 28.

3 HISTORIKK OG FAKTA OM SELSKAPENE

3.1 BOMPENGEREFORMEN

Bompengereformen ble vedtatt av Stortinget i 2015 etter forslag fra regjeringen Solberg³. Målet med bompengereformen var en mest mulig kostnadseffektiv og brukervennlig bompengereorganisering. Når bompengereformen ble innført var det 65 bompengeselskaper i Norge. Målet var å redusere disse til fem regionale bompengeselskaper. Region Sørvest omfattet på daværende tidspunkt fem fylkeskommuner – Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland, Vest-Agder og Aust-Agder, og totalt 24 ulike bompengeselskaper.

På grunnlag av bompengereformen gikk disse fylkeskommunene i 2016 inn for å samle alle bomselskapene i et nystiftet selskap, Sørvest Bomvegselskap AS⁴ (SVBS). Selskapet var tiltenkt å være det regionale bompengeselskapet for region Sørvest. I 2018 skiftet selskapet navn til Ferde AS.

3.2 FERDE AS (SØRVEST BOMVEGSSELKAP AS)

Selskapet ble stiftet i 2016.

Etableringen av et regionalt bompengekjøp i samsvar med bompengereformen ble gjennomført gjennom Ferdes (SVBS) oppkjøp av BT Signaal og ved senere innfusjonering og overtakelse av eksisterende bompengeselskap/ bompengeprojekt i bomregion Sørvest.

Ferdes virksomhet er å finansiere nye bompengeprojekter og drive bompengeneinnkreving i regionen Sørvest etter mandat fra staten. Selskapet skal ikke gi aksjeeierne økonomisk utbytte eller ha en pådriverrolle.

Eierfylkene Vestland⁵, Rogaland og Agder⁶ eier en tredjedel hver av selskapet. Generalforsamlingen i selskapet er fylkesordførerne fra eierfylkeskommunene. Styret i selskapet består av fem representanter innstilt fra eierfylkeskommunene, i tillegg til to ansattes representanter fra selskapet

Figur 1 Nøkkeltall.

Kilde: Ferdes årsmelding

³ Meld. St. 25 (2014-2015) «På rett vei» pkt. 4 og Prop. 1 S Tillegg nr. 2 (2015-2016) pkt. 3.

⁴ Fylkeskommunene eide 20 % hver i Sørvest Bomvegselskap AS.

⁵ Tidligere Sogn og Fjordane og Hordaland fylkeskommune.

⁶ Tidligere Vest-Agder og Aust-Agder fylkeskommune.

Figur 2 Selskaps historikk

Kilde: Ferdes årsmelding 2019

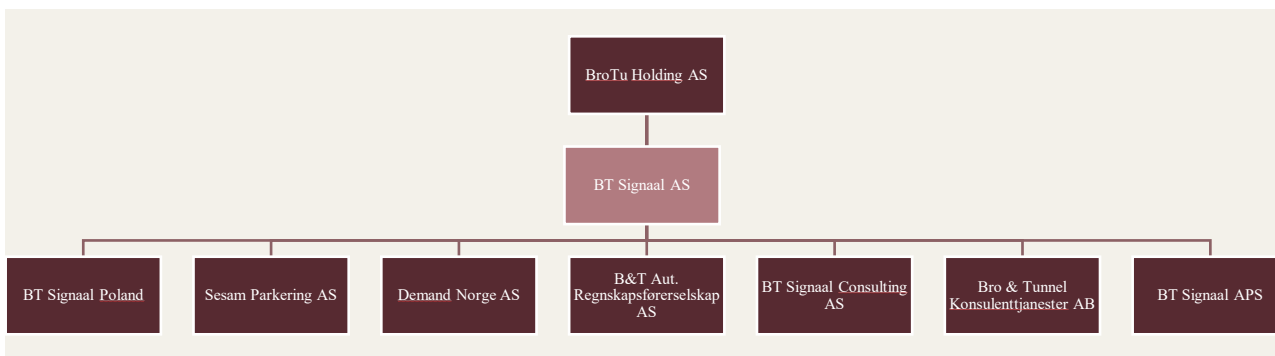
3.3 BT SIGNAAL AS

BT Signaal ble først etablert som Bro- og Tunnelselskapet AS i 1953. I 1956 startet selskapet innkreving av bompenger for Puddefjordsbroen og Eidsvågstunnelen.

Frem til 2011 var selskapet i hovedsak eiet av Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune. I 2011 kjøpte de ansatte og lokale investorer selskapet i en budrunde. Selskapet endret navn til BT Signaal i 2012.

BT Signaal var opprinnelig en del av BroTu-konsernet, heleid av BroTu Holding AS. Selskapet hadde flere datterselskaper, se figur 3 under.

Figur 3 BroTu Holding konsernet

3.4 RESTRUKTURERINGER FØR OG ETTER OPPKJØP AV BT SIGNAAL AS

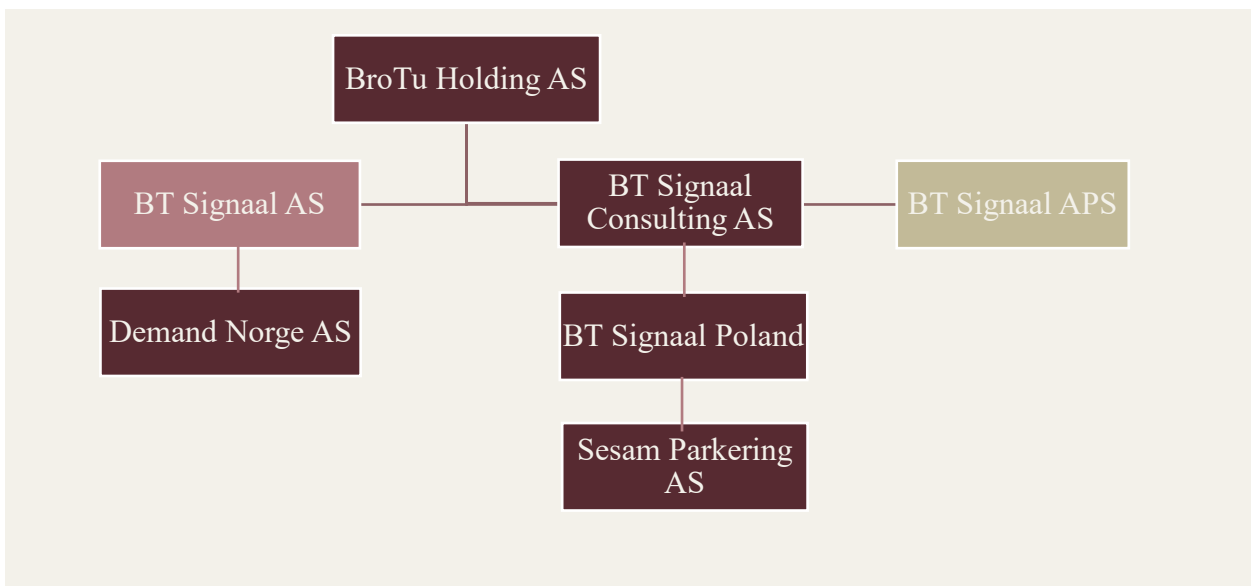
I løpet av 2017 ble det foretatt flere restruktureringen i BT Signaal for å skille ut:

1. Bomselskapsvirksomhet – videreført i Ferde⁷.
2. Fergevirksomhet, noe kommersiell virksomhet og AutoPASS ferge – videreført i Skyttel⁸.
3. Annen kommersiell virksomhet – videreført i BroTu-konsernet.

Denne restruktureringen måtte skje for at Ferde kunne erverve BT Signaal og senere drive bompengenvirksomheten i samsvar med bompengereformens intensjon og statlige føringer.

En mer detaljert oversikt over de restruktureringene som fant sted før og etter Ferde ervervet bompengenvirksomheten i BT Signaal finnes i vedlegget til rapporten pkt 7.2.

Figur 4 BroTu-konsernet etter restrukturering, men før Ferdes erverv av bompengenvirksomheten (i BT Signaal)

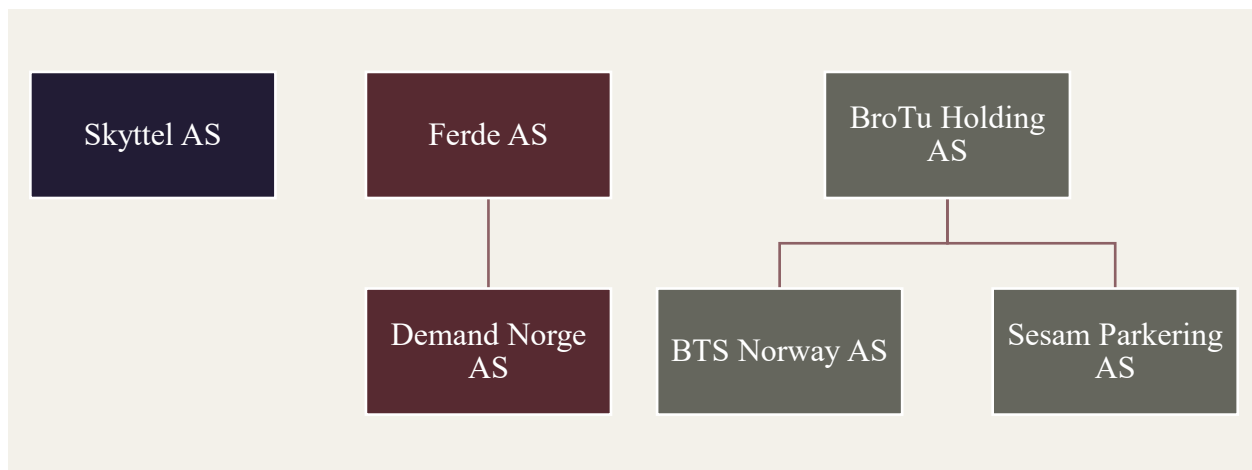
⁷ P.t Sørvest Bomvegselskap AS, endret senere navn til Ferde AS.

⁸ P.t BT Signaal AS, endret senere navn til Skyttel AS.

BT Signaal ble splittet i to –bompengevirksomhet og en kommersiell del som innbefattet fergevirksomhet / AutoPASS ferge. Disse ble videreført i henholdsvis Ferde og Skyttel.

Under fremkommer en forenklet selskapsoversikt per 31. desember 2017, kort tid etter Ferdes erverv av bompengevirksomheten (BT Signaal).

Figur 5 Selskapsstruktur etter Ferdes erverv av bompengevirksomheten i BT Signaal

Den kommersielle delen av BroTu-konsernet som ikke omfattet bompengevirksomhet, fergevirksomhet eller AutoPASS ferge, ble i all hovedsak videreført i BTS Norway. Ledende ansatte i Ferde hadde eierinteresser i disse selskapene. Virksomheten omfatter blant annet E-gov prosjektet i Kongo og Sesam Parkering.

BroTu Holding AS

Selskapet var tidligere eier og selger av BT Signaal til Sørvest Bomvegsselskap (Ferde). Selskapet var indirekte eid av 16 ansatte i BT Signaal som etter oppkjøp ble ansatt i Sørvest Bomvegsselskap (Ferde).

BTS Norway AS (tidligere BT Signaal Consulting AS)

BTS Norway var et kommersielt IT konsultentselskap. I restruktureringen ble selskapet lagt under BroTu Holding, da det ikke kunne videreføres i Ferde.

BTS Norway hadde både konsulenter og lisenser som Ferde var avhengig av i oppstarten. Som en del av aksjekjøpsavtalen ble det inngått en avtale om kjøp av tjenester i en overgangsperiode på 6 måneder.

Ferde endte også opp med å tilsette flere av de ansatte i BTS Norway. Disse ansatte utførte bierverv i BTS Norway.

4 ETABLERINGEN AV ET REGIONALT BOMPENGESELSKAP

4.1 REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriteriene er både knyttet til eiernes føringer og til gjeldende regelverk. I det følgende redegjøres for hvordan vi har utledet vurderingskriteriene som de aktuelle transaksjonene er vurdert mot.

De fem opprinnelige eierne fattet vedtak om å etablere et regionalt bompengeselskap med bakgrunn i et notat av april 2016 «Etablering av eit regionalt bompengeselskap for Vestlandet og Sørlandet» (heretter omtalt som «etableringsnotatet»). Etableringsnotatet gir enkelte føringer som blant annet bygger på kravene i St.mld 25 (2014-2015) – på rett vei – reformer i veisektoren og et senere brev fra Samferdselsdepartementet av 8. september 2015. I dette brevet ble det lagt opp til etablering av ett regionalt bompengeselskap for det geografiske området som i dag består av fylkene Vestland, Rogaland og Agder (region Sørvest). Etableringsnotatet fastslår at bompengeselskapet skal etableres som et aksjeselskap heleid av fylkeskommunene med lik eierandel, og med vedtekter som angitt i etableringsnotatet.

Da etableringsnotatet ble utarbeidet, forelå et tilbud om kjøp av BT Signaal, og det legges i etableringsnotatet opp til at bompengeselskapet selv måtte vurdere dette tilbudet som et ledd i en bredere vurdering av Ferdes foretrukne driftskonsept.

Det ble gitt følgende føringer i etableringsnotatet:

- Det anses nødvendig at bompengeselskapet kom raskt i gang og fikk til en snarlig overgang av den eksisterende bompengevirksomheten i region Sørvest til bompengeselskapet
- Bompengeselskapet skulle sikre at det ikke blir driftsstans i innkreving som følge av etableringen av Ferde
- Bompengeselskapet måtte utarbeide en hensiktsmessig driftsstrategi hvor ulike driftskonsept vurderes – og i den forbindelse vurdere tilbud om oppkjøp av BT Signaal.

St.mld 25 (2014-2015) – på rett vei – reformer i veisektoren stiller videre krav om at bompengeselskapene skal eies av fylkeskommunene. Med særlig blick på etableringen av et regionalt bompengeselskap er det også sentralt at den såkalte «utstederfunksjonen» måtte skilles fra aktiviteten som bompengevirksomhetene skal utføre i henhold til bompengereformen.

Endelig er det krav til at transaksjonene i anledning etableringen av et regionalt bompengeselskap skal være på forretningsmessige vilkår og i Ferdes interesse, jfr. blant annet Samferdselsdepartementets vilkår for etableringen av Ferde som et regionalt bompengeselskap i brev datert 20. september 2017.

Problemstilling

Ble transaksjoner i anledning etablering av Ferde som et regionalt bomselskap gjennomført i samsvar med gjeldende regelverk og i samsvar med eiernes føringer?

Revisjonskriterier

1. Bompengeselskapet (Ferde) skal etablere et økonomisk og operasjonelt hensiktsmessig driftskonsept, med en fremgangsmåte som sikrer både en rask overtakelse av eksisterende bompengevirksomhet i region Sør-Vest og at det ikke forekommer driftsstans i innkrevningen.
2. Transaksjoner i anledning etableringen av et regionalt bompengeselskap skal være på forretningsmessige vilkår og i bompengeselskapets (Ferdes) interesse.
3. Transaksjonene skal være i samsvar med føringene i bompengereformen, herunder at
 - a. bompengeselskap kun skal drive med bompengeinnkreving, låne- og kapitalforvaltning og annen virksomhet direkte knyttet til egne bompengeprojekt; og at
 - b. utstederfunksjonen skal være adskilt og utføres av en annen aktør.

4.2 SELSKAPSKONTROLLENS BEHANDLING AV ETABLERINGEN AV FERDE

I selskapskontrollen på side 24 uttrykkes følgende:

«Basert på det som kjem fram undersøkinga har ikkje revisjonen indikasjonar på at fusjonsprosessane som låg til grunn for etableringa av selskapet ikkje blei gjennomført i samsvar med regelverket og eigarane sine føringar. Fusjonsprosessane og arbeidet knytt til kjøpet blei etter det revisjonen er kjend med, gjennomført i dialog med departementet og i samsvar med intensjonen i bompengereforma og etter signala og vedtaka frå dei fem eigarfylkeskommunane.

Revisjonen har som nemnd ikkje gått igjennom forhandlingane, oppgjeret eller transaksjonane som blei gjennomført i samband med kjøpet av BTS. Der det går fram av undersøkinga at dette var ein særskild kompleks og langvarig prosess som er vanskeleg å etterprøve. Dette inneber etter revisjonen si vurdering risiko for feil. Revisjonen har ikkje gjennomgått desse transaksjonane, jf. seksjon 1.4.»

4.3 FORHANDLINGENE

Oversikt over prosessen

I etableringsnotatet bes det nystiftede selskapet (Ferde) om å vurdere ulike driftsstrategier. De vurderingene som ble tatt må ses i sammenheng med forventningene fra både eierne, departementet og bompengereformens intensjon om å raskt samle all bompengevirksomhet i region Sørvest i ett selskap. Det var også en forventning om at bompengeselskapet skulle være operativt raskt og unngå stans i bompengeinnkrevningen. Et alternativ var å bygge opp en egen organisasjon fra bunnen av, og i større eller mindre grad basere seg på konkurranseutsetting. Et annet alternativ var et oppkjøp av en eksisterende aktør.

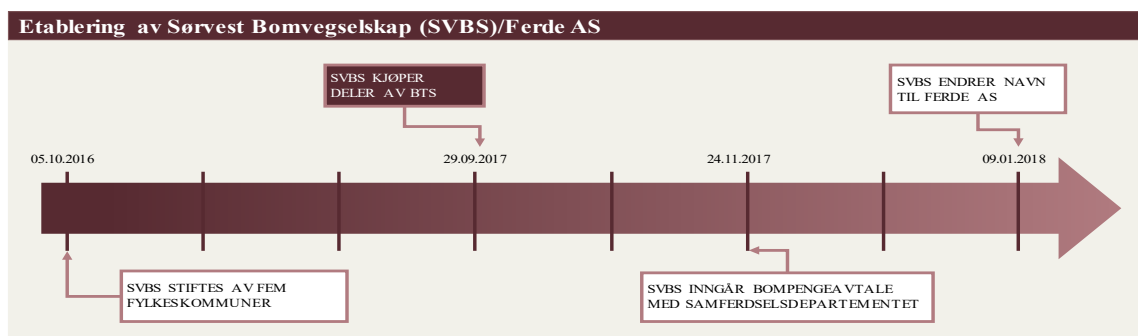
På tidspunktet bompengeselskapet (Ferde) ble stiftet forelå et tilbud om å kjøpe BT Signaal. Dersom man gikk videre med et oppkjøp, var også BT Signaal det nærliggende alternativet på grunn av selskapets kompetanse og prosjektportefølje. Det ble innledet forhandlinger med eierne av BT Signaal, som ledet til at partene inngikk en såkalt «Term sheet»-avtale den 16. mars 2017. I avtalen etablerte man enighet om hovedpunktene for en avtale, slik at man hadde et rammeverk for videre forhandlinger på plass.

Aksjekjøpsavtalen ble inngått 29. mai 2017. Det fremgikk imidlertid av avtalens punkt 6 at hver av partene stod fritt til å gå fra avtalen dersom overtakelse ikke hadde funnet sted innen 31. august 2017. En overtakelse hadde da ikke funnet sted. Dette hadde sammenheng med at avtalen spesifikt oppstilte forutsetninger om samtykke/dispensasjon fra departementet for visse forhold. Bekreftelse på at nødvendige dispensasjoner ville bli gitt kom først den 20. september 2017.

Etter at disse avklaringene forelå, fortsatte forhandlingene. Partene kom til enighet om de gjenstående punktene mot slutten av september og overtakelsen fant sted den 29. september 2017. I samsvar med prinsippene i aksjonæravtalen ble det da gjennomført en nedjustering av kjøpesummen med utgangspunkt i disposisjoner etter 31.12.2016, som partene på forhånd var enige om skulle redusere kjøpesummen (såkalte «lekkasjer»). Lekkasjene omfattet blant annet selgersidens transaksjonskostnader/kostnader forbundet med restrukturering, utbetalinger knyttet til E-gov prosjektet i Kongo og parkeringsvirksomheten m.m (dvs kostnader forbundet med virksomhet som skulle utfisjoneres).

Det viste seg etter overtakelse å være uenighet om allokeringen av visse kostnader. Partene fremforhandlet en løsning og inngikk oppgjørsavtalen den 11. oktober 2018. Dette var teknisk kompliserte forhandlinger, men beløpsmessig dreide det seg om mindre vesentlige beløp. En tidslinje som viser et utvidet hendelsesforløp er inntatt i figur 6 under.

Figur 6 Tidslinje

En kronologisk fremstilling av hendelsesforløpet, sentrale avtaler og dokumenter er inntatt i figur 7 under.

Figur 7 Kronologisk oversikt over sentrale dokumentene og avtalene ifm. forhandlingene:

Tilbud om overtagelse av BT Signaal AS, 7. april 2016

- Tilbud til fylkeskommunene om kjøp av driftsselskapet i BT Signaal.
- Anslått selskapsverdi MNOK 120 til MNOK 140.

Etableringsnotatet, april 2016

- Fylkeskommunens grunnlag for etablering av det regionale bomselskapet Sørvest Bomvegselskap (Ferde).
- Fylkeskommune gav i notatet føringer til det nystiftede bompengeselskapet.

«Term sheet»-avtale, 16. mars 2017

- Utarbeidet etter forhandlinger med eierne av BT Signaal på bakgrunn av tilbud oversendt våren 2016.
- Hovedpunktene for en avtale var skissert i «Term sheet»-avtalen.
- Kjøpesum skulle fastsettes basert på en selskapsverdi på MNOK 100 til MNOK 110, justert for lekkasjer og rente på 2 % (avtalens punkt 5).
- En selskapsverdi på MNOK 100 ble senere lagt til grunn. Etter justeringer for netto rentebærende gjeld og normalisert arbeidskapital ble kjøpesummen MNOK 88, jfr. aksjekjøpsavtalens punkt 4.

Verdsettelse fra eksternt rådgiver (PwC), 16. mai 2017

- Peker på at det er betydelig usikkerhet ved verdsettelsen, og angir derfor et intervall for BT Signaal sin verdi på MNOK 60 til MNOK 134.
- Indikerer at selskapsverdien vil være MNOK 92,7.
- Den selskapsverdi partene ble enige om lå godt innenfor verdsettelsens intervall.
- Fergevirksomhet og utstedervirksomhet var ikke tillagt verdi i verdsettelsen.

Aksjekjøpsavtalen, 29. mai 2017

- Kjøpesum på MNOK 88 med fradrag for «lekkasjer» og tillegg av renter. Kjøpesummen baserte seg på en selskapsverdi på MNOK 100 justert for netto rentebærende gjeld og normalisert arbeidskapital.
- Gjennomføring var betinget av samtykke/dispensasjon fra departementet.
- Partene var kun forpliktet etter avtalen til og med 31. august 2017.

Brev til departementet, 25. juli 2017

- Selskapets advokat ba departementet om bekreftelser i forbindelse med aksjekjøpet.
- Svar på forespørselen kom 20. september 2017.

Forhandlinger, 26. september 2017 (foreligger ikke skriftlig)

- Oppsummeringsmøte der partene ble enige om en del justeringer av hvordan lekkasjeoppgjøret skulle gjennomføres for å få avtalen i havn.
- Departementet hadde da gitt kjøper de nødvendige bekreftelsene i forbindelse med aksjekjøpet.
- Partene var på dette tidspunktet ikke lenger bundet av aksjekjøpsavtalen.
- Partene ble enige om at verdien av «lekkasjer» fra selskapet skulle nedjusteres med MNOK 2,3, slik at utbetalingene til selgersiden ble tilsvarende høyere.

Signert overtakelsesprotokoll, 29. september 2017

- Partene gjennomførte overdragelsen av aksjer ihht aksjekjøpsavtalen datert 29. mai 2017.
- Oppgjørsbeløp, justert for lekkasjer (estimat per 21. juli 2017) og renter, NOK 73 136 078.
- Fordring på BTS Norway, NOK 7 313 256, reduserte oppgjørsbeløpet, men motregning ble først gjennomført i forbindelse med endelig oppgjør 11. oktober 2018.
- I ettertid oppstod det noen uenigheter om blant annet lekkasjeoppgjøret.
- Endelig oppgjørsavtale kom på plass 11. oktober 2018.

Bompenggeavtale, 24. november 2017

- Avtale inngått mellom Ferde og Samferdselsdepartementet.

2018

Oppgjørsavtale, 11. oktober 2018

- Lekkasjene ble justert i forhold til overtakelsesdato.
- Endringen utgjorde NOK 1 367 117, og reduserte oppgjørsbeløpet tilsvarende. Fordringen som Ferde har mot BTS Norway som da var pålydende NOK 7 597 043⁹ ble gjort opp ved motregning.

⁹ Fordringen oppstod som følge av at E-gov prosjektet i Konge og Sesam Parkering ble drevet i samme selskap som resten av virksomhetene i BT Signaal AS frem til utskillelsen av selskapene i forbindelse med signert aksjekjøpsavtale 29. september 2017. Det ble ført avdelingsregnskap for de ulike virksomhetsområdene frem til overtakelsestidspunktet. Fordringen oppstod som følge av et vanlig pro & contra oppgjør ved fisjonering av de to virksomhetene.

Hva var de sentrale problemstillingene i forhandlingene?

Bompengeselskapet (Ferde) vurderte som nevnt både å bygge opp en egen organisasjon (med varierende omfang av konkurranseutsetting) og et oppkjøp, hvor BT Signaal var det naturlige kjøpsobjektet. Siden det knyttet seg usikkerhet til utfallet av forhandlingene om et oppkjøp, var dette en løpende vurdering. Disse alternativene ble også diskutert med departementet.

Sett hen til de øvrige alternativene driftskonseptene som var aktuelle, var styret i det nystiftede selskapet av den oppfatning at et kjøp av BT Signaal både var økonomisk gunstigere, sikrere med tanke på å videreføre bompengenvirksomheten uten risiko for innkrevingsstans og den raskeste løsningen for å kunne overta og drifte bompengenvirksomheten i bomregion Sørvest.

Partene ble også tidlig i prosessen enige om de overordnede økonomiske rammene for en avtale.

De sentrale utfordringene i forhandlingene knyttet seg til å etablere en struktur og gjennomføringsmåte som var forenelig med bompengereformen og som var akseptabel for Samferdselsdepartementet. Det var krevende å tilfredsstille bompengereformens/departementets krav om å «rendyrke» bompengenvirksomhet i region Sørvest i ett selskap – og skille denne delen fra BT Signaal' resterende virksomhet. Dialogen med departementet tok tid, og innebar at gjennomføringsfristen partene hadde avtalt i aksjonæravtalen ble oversittet.

Etter hvert som tiden gikk ble det også klarere at verdien av fergevirksomheten/ utstedervirksomheten var høyere enn først antatt som følge av man vurderte sannsynligheten for at BT Signaal vant kontrakten om AutoPASS ferge som mer sannsynlig. Disse omstendighetene sammenfalt med at partene etter 31. august 2017 stod fritt til å gå fra aksjekjøpsavtalen. Det var derfor reell usikkerhet om avtalen i det hele tatt ville gjennomføres helt frem til overtakelse den 29. september 2017.

4.4 KJØPERS VERDSETTELSE AV BT SIGNAAL AS

Kjøpersiden indikerte tidlig i forløpet en selskapsverdi på MNOK 90-110, hvilket var betydelig lavere enn selgersidens opprinnelige prisforventning. I løpet av forhandlingene utarbeidet PwC på vegne av kjøper en foreløpig verdsettelse, per 7. februar 2017, som estimerte selskapsverdien til MNOK 101.

Partene inngikk deretter en såkalt «Term sheet»-avtalen den 17. mars 2017 hvor man ble enige om at en selskapsverdi (Enterprise Value) på MNOK 100-110 skulle legges til grunn for de videre forhandlingene. Det presiseres at for å komme frem til verdien av aksjene i BT Signaal måtte selskapsverdien (Enterprise Value) korrigeres for netto rentebærende gjeld og avvik fra normalisert arbeidskapital. Medregnet disse korrigeringsene ble da BT Signaal verdsatt til MNOK 88 – som også ble den avtalte kjøpesummen (dvs. kjøpesum før avtalte justeringer – såkalte «lekkasjer»).

I etterkant av inngåelsen av «Term sheet»-avtalen, utarbeidet PwC en grundigere verdsettelse for kjøpersiden datert 16. mai 2017, som indikerte en selskapsverdi på MNOK 92,7. Det ble i denne verdsettelsen angitt et intervall for BT Signaal' verdi på MNOK 60-134. Det er altså viktig å ta med seg at det pekes på betydelige usikkerhet i denne verdsettelsen. Særlig på grunn av de betydelige endringene bompengereformen medførte.

Verdsettelsen underbygger at det avtalte vederlaget var rimelig og at det fra kjøpersiden ble utført grundige analyser av BT Signaal' verdi ved hjelp av eksterne eksperter. Det er også et viktig poeng at fergevirksomheten/utstedervirksomheten ikke ble tillagt verdi i verdsettelsen. Denne virksomheten har i ettertid vist seg å ha relativt betydelig verdi for fylkeskommunene.

Vurderinger av kostnadene ved å gå for et alternativ med intern kompetanseoppbygging har også blitt vurdert i prosessen – og vært et tema i selskapets dialog med departementet. Dette alternativet er vurdert å være langt dyrere å etablere, mindre kostnadseffektiv å drifte og i mindre grad egnet til å sikre at selskapet (og derigjennom fylkeskommunene) var i stand til å ivareta bompengereformens intensjon¹⁰.

4.5 HOVEDPUNKTENE I AKSJEKJØPAVTALEN

I det følgende gjengis hovedelementene i avtalen:

Hva ble kjøpt?

Aksjene i BT Signaal ble kjøpt under forutsetning av at BT Signaal på overtakelsestidspunktet bestod av virksomhet relatert til bompengtjenester, herunder bompenge- og fergebetaling, driftstjenester, systemløsninger og tilhørende inkassotjenester.

Transaksjonen var altså betinget av at den forutgående restruktureringen av BroTu-konsernet var gjennomført – slik at annen virksomhet (som et bompengeselskap i begrenset grad kunne videreføre) for en stor del var fjernet fra BT Signaal før overtakelsen. En skjematisk fremstilling av restruktureringsprosessen er inntatt i vedlegget til rapporten pkt 7.2.

Et sentralt poeng her er at virksomheten som nå er videreført i Skyttel AS inngikk i avtalen. Denne virksomheten ble senere utfisjonert. Dette skjedde i samråd med departementet.

Hva betalte Ferde for aksjene?

I korte trekk var kjøpesummen MNOK 88 med fradrag for såkalte «lekkasjer», jfr. redegjørelsen i punkt 4.6.1. Noe forenklet ble det avtalt at endelig kjøpesum skulle korrigeres for enkelte disposisjoner m.m («lekkasje»). Blant annet skulle kjøpesummen nedjusteres tilsvarende enhver negativ nettoeffekt knyttet til parkeringstjenesten Sesam Parkering og E-gov prosjektet i Kongo fra 31.12.2016 til overtakelse.

I tillegg kom en rente på 2% p.å av kjøpesummen fra balansedato til overtakelse.

Hvilke forutsetninger ble lagt til grunn av Ferde for å gjennomføre avtalen?

I tillegg til restruktureringen nevnt over og mer typiske/sedvanlige forutsetninger knyttet til nøkkelansattes ansettelsesforhold, godkjennelser til avtalen fra eksisterende avtaleparter, nødvendig eiergodkjenning m.m, er det tatt en del forutsetninger som spesifikt adresserer utfordringene med å etablere et regionalt bompengeselskap;

1. Det stilles krav om inngått avtale mellom BT Signaal og BT Signaal Consulting om kjøp av visse tjenester på armlengdes avstand i en overgangsperiode på inntil 6 måneder.

¹⁰ Redegjørelse vedrørende kjøp av BTS til Samferdselsdepartementet datert 7. september 2017.

2. Nødvendige godkjenninger/dispensasjoner fra departementet; blant annet knyttet til AutoPASS ferge, avtale mellom Ruter og Demand Norge AS, driftskontrakter med bompengeselskap utenfor bomregion Sørvest, at utstederfunksjonen (som måtte skilles ut ihht reformen) kunne videreføres inntil videre.

Forutsetningene viser altså både at det i en overgangsfase ble lagt opp til enkelte bindinger mellom nærstående og at departementet skulle involveres for å sikre en akseptabel fremgangsmåte ihht gjeldende regelverk og føringer. Det var som nevnt en tett og tidkrevende dialog med departementet som skulle sikre at bompengeselskapet kunne etableres på en for departementet akseptabel måte.

4.6 OVERTAKELSE OG OPPGJØR

4.6.1 VEDERLAGET

Overtakelse fant sted 29. september 2017. Det ble videre tvist om en begrenset del av oppgjøret, som etter forhandlinger fikk sin løsning i og med oppgjørsavtalen inngått 11. oktober 2018.

Fra den opprinnelige kjøpesummen på MNOK 88 ble det gjort fradrag for såkalte «lekkasjer» med NOK 14 183 922 og deretter tillagt renter med NOK 1 320 000, slik at justert kjøpesum per overtakelsesdato var NOK 75 136 078.

Lekkasjer

Lekkasjeoppgjøret er i hovedsak knyttet til utbetalinger fra BT Signaal i perioden fra 01.01.2017 til overdragelsen, 29.09.2017, som i henhold til aksjekjøpsavtalen ikke skulle dekkes av BT Signaal/kjøper dersom transaksjonen ble gjennomført.

- Dette gjaldt både utbetalinger (eksempelvis utbytte, bonus, tilbakebetaling av lån, honorarer etc) fra BT Signaal til BroTu holding konsernet, men også utgifter til den delen av virksomheten i BT Signaal som ikke skulle overtas av Sørvest Bomvegselskap/Ferde.
- Lekkasjene medførte at BT Signaal fikk mindre likvide midler/høyere gjeld enn forutsatt – dette reduserte verdien av selskapet tilsvarende. Lekkasjene gikk derfor til fratrekk i kjøpesummen.
- I tillegg inneholdt lekkasjeavtalen bestemmelser som sikret at BT Signaal ikke kunne gjøre disposisjoner som på noen måte bandt opp selskapet overfor BroTu Holding, eller økte selskapets risiko.
- Det var også en del konkrete kostnader som skulle tas med i lekkasjeoppgjøret, blant annet:
 - o Betaling av transaksjonskostnader
 - o Kostnader/utlegg som relaterte seg til restruktureringen
 - o Kjøpesummen for å kjøpe ut minoritetsaksjonærene i Demand Norge

Utbytte og konsernbidrag som er reflektert i balansen, samt normale lønnsutbetalinger og styrehonorar er holdt utenfor lekkasjeoppgjøret.

Kilde: Aksjekjøpsavtalen, signert 29.05.2017

I oppgjørsavtale datert 11. oktober 2018, ble «lekkasjene» som skulle gå i fradrag i kjøpesummen oppjustert til NOK 15 551 039, slik at kjøpesummen dermed ble redusert med NOK 1 367 117. Oppgjørsavtalen og dens bakgrunn er omtalt i punkt 4.7 under. «Lekkasjene» fremkommer slik i tabell 1:

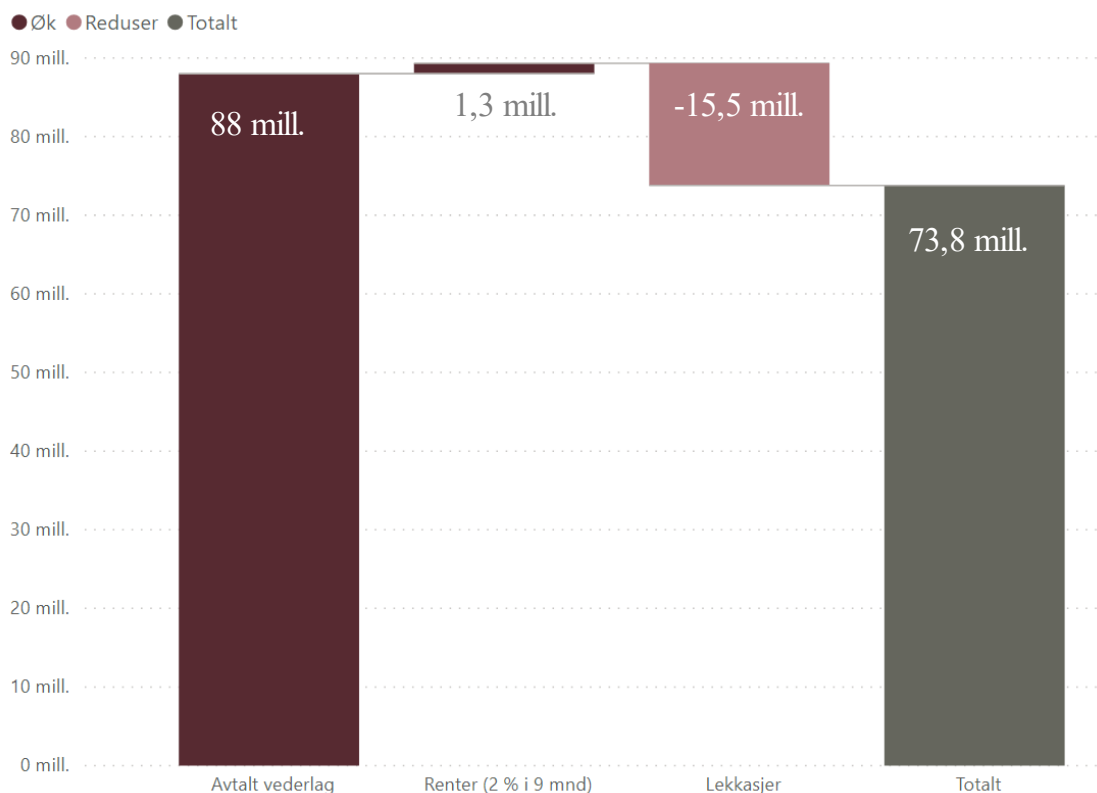
Tabell 1 Lekkasjer per 11.10.2018

Lekkasje	21.07.2017	31.12.2017
1. Transaksjonskostnader EY	2.457.333	2.621.846
2. Resultat fisjonert virksomhet	860.961	691.699
3. Capex fisjonert virksomhet	7.348.349	8.311.384
4. Endring arbeidskapital	2.017.278	2.126.110
5. Kjøp av minoritetspost Demand Norge AS (8 %)	1.500.000	1.800.000
Sum lekkasjer for perioden 01.01.17 – 31.12.17	14.183.922	15.551.039

Kilde: Oppgjørsavtale per 11.10.2018

Det samlede, endelige vederlaget ble dermed på MNOK 73,8. Kjøpesumsjusteringene kan visuelt fremstilles slik:

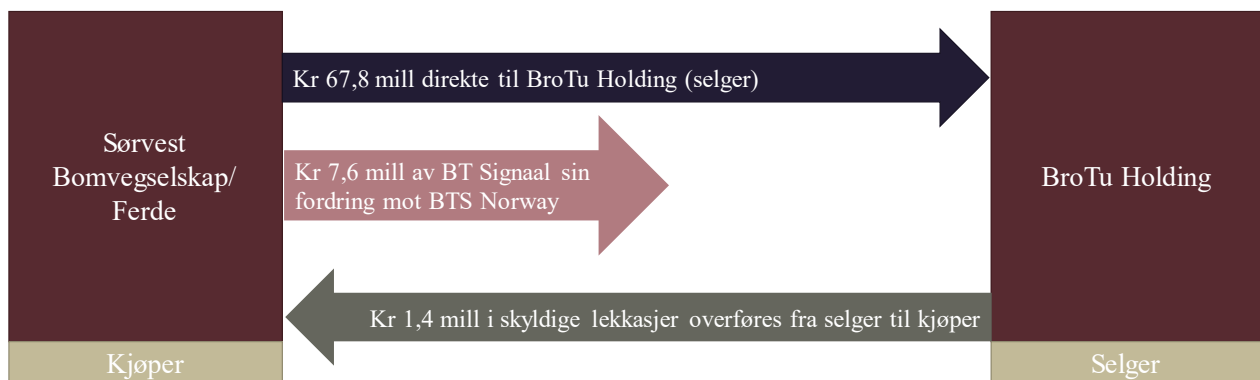
Figur 8 Vederlag inkludert justeringer

4.6.2 GJENNOMFØRING AV OPPGJØRET

Noe forenklet ble hovedlinjene i oppgjøret rent teknisk gjennomført slik:

Figur 9 Transaksjoner i forbindelse med oppgjøret

4.6.3 OPPGJØR AV FORDRING PÅ BTS NORWAY AS

En del av oppgjøret ble teknisk sett gjennomført ved motregning av BT Signaals fordring på BTS Norway pålydende MNOK 7,6 på tidspunktet oppgjørsavtalen ble inngått¹¹. Revisjonen oppfatter det slik at fordringene relaterer seg til utførte betalinger tilknyttet parkeringsvirksomheten og E-gov prosjektet, dvs. virksomhet som var drevet i BT Signaal frem til og med overdragelse av aksjene hvorved disse nevnte virksomhetsområdene ble utfisjonert fra BT Signaal. Det er i den forbindelse vanlig ved utfisjonering av virksomhet at det gjennomføres et oppgjør slik at kostnadene allokteres riktig mellom bestående og utfisjonert virksomhet.

Fordringen innebar at kjøpers kontantoppgjør til selgersiden ble redusert.

Motregningen ble først formalisert i og med oppgjørsavtalen i oktober 2018¹². Dette anses først og fremst å være et regnskapsteknisk anliggende, ettersom fordringens verdi allerede hadde gått i fradrag i kontantoppgjøret for aksjene ved overtakelsen.

4.7 SLUTTFORHANDLINGER I SEPTEMBER 2017

Etter at nødvendige bekreftelser var mottatt av departementet den 20. september 2017 forhandlet partene for å komme til enighet. På dette tidspunktet var partene som tidligere nevnt ikke forpliktet til å gjennomføre aksjekjøpsavtalen.

Revisjonen får i intervjuer opplyst at forhandlingene dreide seg om lekkasjeoppgjøret. Det var gjennomført et utviklingsarbeid som primært var relatert til den utfisjonerte virksomheten, som i utgangspunktet var å anse som lekkasjer. Selgersiden fremholdt at deler av dette utviklingsarbeidet også kom bompengenvirksomheten til gode, og altså ikke utelukkende var kostnader som skulle belastes den utfisjonerte virksomheten (BTS Norway). Med andre ord

¹² Fordringen knyttet til pro & contra var en fordring på BTS Norway AS og ikke BroTu Holding (selger). Fordringen ble av den grunn overtatt av selger og deretter gjort opp i og med inngåelsen av oppgjørsavtalen.

argumenterte selgersiden for at deler av disse kostandene skulle dekkes av BT Signaal. Kjøper aksepterte i forhandlingene å dekke deler av disse kostnadene, med den konsekvens at estimerte lekkasjer ble redusert med MNOK 2,3.

Dette beløpet ble allokert til enkelte faktura, deriblant den omtalte fakturaen for utvikling av parkeringsvirksomheten på MNOK 0,4. BT Signaal forpliktet seg til å betale denne fakturaen, som vi forstår ble lagt til forfall før overtakelse, men som først ble betalt etter overtakelsesdato.

Betalingen av denne fakturaen var altså et ledd i den praktiske gjennomføringen av partenes enighet om at BT Signaal skulle dekke deler av disse utviklingskostnadene.

Det er vår oppfatning at partene med fordel kunne effektivt den fremforhandlede reduksjon av lekkasjebeløpet på en annen måte. Særlig siden Ferdes nye daglig leder var på eiersiden i BTS Norway da fakturaen ble betalt av Ferde.

Det sentrale poenget er etter revisjonens syn imidlertid at de verdimeslige endringene av lekkasjene var et ledd i forhandlinger mellom uavhengig parter forut for avtaleinngåelsen. Dette var et forhandlingsspørsmål hvor kjøpersiden godtok at lekkasjebeløpet skulle reduseres, og at forpliktelsen til å betale fakturaen eksisterte på overtakelsestidspunktet.

Kjernen i endringene var altså at partene i realiteten fremforhandlet et noe høyere vederlag for aksjene gjennom en reduksjon av lekkasjene (fradragene) i kjøpesummen.

4.8 ENDELIG OPPGJØR

Det tok tid før et endelig oppgjør var på plass. Det var pågående forhandlinger knyttet til endelig fastsettelse av lekkasjene. Ved overtakelsesdato var lekkasjene beregnet frem til 21. juli 2017, slik at endelig beregning også måtte strekke seg ut til og med overtakelsesdato.

Disse diskusjonene opplyses å være utpreget tekniske og ble drevet frem av partenes profesjonelle rådgivere. Daglig leder og styreleder opplyser at de var lite involvert i forhandlingene.

I det endelige oppgjøret ble lekkasjene oppjustert med MNOK 1,4. Dette beløpet ble tilbakebetalt fra selgersiden.

Revisjonen har ikke holdepunkter for annet enn at det endelige oppgjøret for kjøpers del ble fremforhandlet i samsvar med Ferdes interesser og at oppgjøret er basert på forretningsmessige prinsipper og et resultat av reelle forhandlinger mellom to uavhengige parter med utgangspunkt i den inngåtte aksjekjøpsavtalen.

4.9 VURDERINGER

Det er vår vurdering at transaksjonene i anledning etableringen av Ferde som et regionalt bompengeselskap ble gjennomført i samsvar med gjeldende regelverk og i samsvar med eiernes føringer.

Selve oppkjøpet ivaretok eiernes føringer og etablerte et regionalt bompengeselskap på en økonomisk og operasjonelt hensiktsmessig måte. Oppkjøp fremstod som et langt mer egnet alternativ enn å bygge opp en egen organisasjon. Sistnevnte alternativ fremstod som både dyrere, mer risikabelt og mindre egnet til å ivareta bompengereformens intensjon enn et oppkjøp av BT Signaal.

Vederlaget for aksjene i BT Signaal var etter revisjonens syn forretningsmessig velbegrunnet og aksjekjøpet oppfattes å være i Ferdens og eiernes interesse. Det vises særlig til at kjøpesummen ble basert på en verdi som selskapets finansielle rådgivere oppfattet å være innenfor deres «verdsettelsesintervall» og at avtalen ble fremforhandlet mellom uavhengige parter og med bistand av profesjonelle rådgivere. Det ble gjennomført en grundig verdsettelse som underbygger at aksjekjøpet ble gjennomført på forretningsmessige vilkår. Denne verdsettelsen tok heller ikke høyde for verdiene som per i dag ligger i virksomheten som er videreført i Skyttel AS. Et annet moment som styrker vår oppfatning av at oppkjøpet var forretningsmessig velbegrunnet, var at alternativene til et oppkjøp fremstod som mindre attraktive.

Utfordringene ved transaksjonen knyttet seg til en komplisert overgang for BT Signaal fra å være et privateid bompengeselskap til et offentlig eid selskap som attpåtil måtte etableres og drives i samsvar med nye regulatoriske kravene som kom med bompengereformen. I en overgangsperiode var det i den forbindelse nødvendig å opprettholde enkelte bindinger til Skyttel og selgersiden. Dette ble gjort i samråd med departementet, og nærstående transaksjoner i den forbindelse er nærmere omtalt i kapittel 6.3.

5 INNFRUSJONERING AV REGIONALE BOMPENGESELSKAP

5.1 REVISJONSKRITERIER

Problemstilling

Ble transaksjoner i anledning etablering av Ferde som et regionalt bomselskap gjennomført i samsvar med gjeldende regelverk og i samsvar med eiernes føringer?

Revisjonskriterier

Oppkjøp av regionale bompengeselskap skal være i samsvar med bompengeavtalen.

Som et ledd i den statlig initierte omorganiseringen av bompengeselskapene på Sørvest-landet ble aksjene i 21 antall bomvegselskap ervervet av Ferde (på dette tidspunktet Sørvest Bomvegselskap), samt driftsselskapet Agder Bomdrift AS. Ferde overtok også de bomprosjektene som ikke var organisert som aksjeselskap (E14 Stordalstunnelen og Årsnes ferjekai).

De oppkjøpte selskapene ble i løpet av 2018 fusjonert inn som prosjekter i Ferde. 18. desember 2018 var fusjonene fullført, bortsett fra Ryfast AS.

5.2 VERDSETTELSE AV BOMPENGESELSKAPENE

I redegjørelse fra styret i Sørvest Bomvegselskap 12. desember 2017 omtales selskapets avtale med selskapets aksjeeiere (Hordaland fylkeskommune, Rogaland fylkeskommune, Aust-Agder fylkeskommune og Vest-Agder fylkeskommune).

Samlet vederlag er NOK 5 768 366. Vederlaget er fastsatt basert på prinsippet som ifølge bompengeavtalen (avtale mellom Statens Vegvesen og bompengeselskapene) vil gjelde ved avvikling/oppløsning av målselskapene, det vil si:

«Aksjekapitalen skal kunne tilbakebetales aksjonærene med en sum som er lik innbetalt aksjekapital justert med 80 prosent av endringen i Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks, regnet fra aksjekapitalens innbetaling til måneden før Selskapets vedtak om oppløsning».

Det er lagt til grunn at aksjekapitalen skal justeres frem til november 2017. Det er gjort en skjønnsmessig justering på 1 prosent for oktober og november 2017 da konsumprisindeksen ikke var tilgjengelig for disse månedene når vederlaget ble fastsatt.

Dersom selskapet har hatt kapitalforhøyelse er justeringen for kapitalforhøyelsen foretatt fra tidspunktet for registrering av kapitalforhøyelsen.

Prinsippet er anvendt likt for samtlige bompengeselskap. I redegjørelsen vises verdsettelsen av aksjene i AS Austevoll Bruselskap:

Tabell 2 Verdsettelsen av aksjene i AS Austevoll Bruselskap

Aksjekapital	Stiftet	KPI-justert per sept 2017	Justering for okt og nov 2017	Økning i kroner	Justert med 80 %	Sum
Kr 200.000	30.12.1976	Kr 985.116,28	Kr 2.000	Kr 787.116,28	Kr 629.693,02	Kr 829.693,02

Styret vurderte vederlaget som markedsmessig, og var ikke kjent med at det forelå andre forhold av betydning for vurdering av avtalene.

Selskapets revisor har kontrollert redegjørelsen og konkludert med at den tilfredsstillende kravene i aksjeloven § 2-6 første ledd nr. 1 til 4.

5.2.1 INNFUSJONERING AV REGIONALE BOMPENGESELSKAP I FERDE

Etter erverv av de regionale bomvegselskapene, ble selskapene liggende som datterselskaper til Ferde. Hovedformålet med fusjonene var å redusere antall aksjeselskap som driver med innkreving av bompenger for på den måten å oppnå kostnadsbesparelser. Det pekes også på at fusjonene vil kunne bidra til økt profesjonalitet i bompengesektoren, både med hensyn til innkreving og finansforvaltning.

Ferde overtok samtlige eiendeler, rettigheter og forpliktelser tilhørende bompengeselskapene i fusjonsprosessen. Bompengeselskapene ble oppløst etter gjennomført fusjon. Fusjonene ble ansett som en virksomhetsoverdragelse, og var dermed underlagt bestemmelsene i arbeidsmiljøloven kapittel 16.

Prosessen med drøftelsesmøter med tillitsvalgte i Ferde, de ansatte i bompengeselskapene samt informasjon til ansatte i Ferde (inkl AMU) pågikk våren 2018. Planen var å gjennomføre virksomhetsoverdragelsen sommeren 2018, forutsatt blant annet at nye garantier fra dagens garantister var på plass.

5.3 VURDERING

Prinsippene i verdivurderingene av bompengeselskapene virker tilfredsstillende, og vi har vurdert et utvalg og finner at prinsippene er fulgt i fastsettelsen av verdien. Vederlaget vurderes som markedsmessig på bakgrunn av prinsippene som ligger til grunn for bompengeavtalen og uttalelse fra selskapets revisor.

6 NÆRSTÅENDETRANSASJONER

6.1 REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriteriene er i hovedsak knyttet til aksjelovens og regnskapslovens krav om transaksjoner med nærstående.

Vesentlige transaksjoner med nærstående skal opplyses om i noter til regnskapet, jfr. regnskapsloven § 7-30b. Opplysningene skal blant annet omfatte transaksjonens beløp, en beskrivelse av hva slags forhold det er mellom selskapet og den nærstående part, samt andre opplysninger om transaksjonen som er nødvendig for å forstå den regnskapspliktige og konsernets stilling.

En nærstående part er i ISA 550 definer som:

- en person eller en enhet som kontrollerer eller har en betydelig innflytelse på enheten direkte eller indirekte gjennom ett eller flere mellomledd,
- en annen enhet som enheten kontrollerer eller har en betydelig innflytelse på direkte eller indirekte gjennom ett eller flere mellomledd, eller
- en annen enhet som er under felles kontroll med enheten gjennom:
 - o felles kontrollerende eier(e),
 - o eiere som er nære familiemedlemmer, eller
 - o felles nøkkelperson(er) i ledelsen

I vurderingen av transaksjoner mellom nærstående må det også vurderes prinsippet om at transaksjonen skal være på armlengdes avstand. I ISA 550 er dette definer som en transaksjon som gjennomføres på de samme vilkår som mellom en villig kjøper og en villig selger som ikke er nærstående og som opptrer uavhengig av hverandre og i sin egen beste interesse.

Aksjeloven regulerer også avtaler mellom nærstående parter. Med nærstående menes blant annet aksjeeiere, daglig leder og styremedlemmer. Dette gjelder også dens ektefelle eller samboer, barn, søsken, foreldre (inkludert foreldre til ektefelle eller samboer). Intensjonen er å forhindre ulovlig uttak av verdier fra aksjeselskapet.

I henhold til aksjeloven § 3-8 er en avtale mellom selskapet og en nærstående (her definert som en aksjeeier, en aksjeeiers morselskap, et styremedlem eller daglig leder) ikke bindende for selskapet uten at avtalen godkjennes av generalforsamlingen hvis selskapets ytelse har en virkelig verdi som utgjør over en tidel av aksjekapitalen på tidspunktet for ervervet eller avhendelsen.

Dersom en avtale mellom nærstående godkjennes skal det utarbeides en redegjørelse som skal legges frem for styret og generalforsamlingen. Redegjørelsen skal inneholde en erklæring om at det er rimelig samsvar mellom verdien av det vederlaget selskapet skal yte og verdien av det vederlaget selskapet skal motta. Redegjørelsen skal vedlegges innkallingen til generalforsamlingen, og den skal uten opphold meldes til Foretaksregisteret.

Problemstilling

Ble Ferde og dets datterselskaps nærståendetransaksjoner gjennomført i samsvar med gjeldende regelverk?

Revisjonskriterier (utledet på bakgrunn av kapittel 6.1)

1. Transaksjoner med nærstående må dokumenteres og vurderes i forhold til risiko for misligheter og/eller feil i regnskapet.
2. Transaksjoner mellom nærstående skal inngås på forretningsmessige vilkår.
3. Vesentlige transaksjoner med nærstående skal opplyses om i noter til regnskapet.

6.2 BAKGRUNN

Selskapskontrollen¹³ behandler nærståendetransaksjoner i kapittel 8. På side 70 i selskapskontrollen fremkommer følgende vurdering:

«Revisjonen har ikkje avdekket openbart vesentlege transaksjonar mellom nærstående som det ikkje er opplyst om i notane til rekneskapen. Undersøkinga viser at det er gjennomført transaksjonar mellom Ferde og nærstående som ikkje går fram av notane til rekneskapen for 2018. Dette gjeld transaksjonar mellom Ferde og Skyttel, Ferde og Bratseth E-Commerce, samt mellom Ferde og BTS Norway. Ifølgje rekneskapsloven skal det i rekneskapen opplystast om vesentlege transaksjonar mellom nærstående partar. Revisjonen meiner at alle slike transaksjonar må dokumenterast og vurderast med omsyn til risiko for mislegheiter eller risiko for feil i rekneskapen. Difor er det ikkje tilfredsstillande at selskapet ikkje har kartlagt og dokumentert nærstående relasjonar for slik å få ei betre oversikt over kva transaksjonar mellom nærstående som eksisterer. Ein slik oversikt er også avgjerande for å sikre at noteopplysningane om nærstående relasjonar i rekneskapen blir riktig. Revisjonen merkar seg at det for fleire av transaksjonane som er identifisert føreligg skriftlege avtalar. Revisjonen har ikkje avdekket forhold som tilseier at desse ikkje er inngått på forretningsmessige vilkår.»

I samsvar med tilleggsbestillingen vil vi i prosjektet gjennomføre en mer inngående vurdering av Ferdes transaksjoner med nærstående. Hensikten med gjennomgangen er å gi en helhetlig oversikt over nærståendetransaksjonene og å foreta grundigere vurderinger av enkelte transaksjoner hvor det synes å være risiko for regelbrudd.

6.3 TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE

Rutiner for transaksjoner mellom nærstående

Ferde har utarbeidet en rutine for dokumentasjon av relasjoner mellom nærstående og eventuelle transaksjoner mellom disse. Rutinen er datert 9. mars 2020.

¹³ Selskapskontroll av Ferde AS, Deloitte AS, januar 2020.

Rutinen omhandler også selskapets etiske retningslinjer om habilitet og interessekonflikter.

Ferde definerer nærstående personer til selskapet til å være:

- Alle medlemmer av ledergruppen til Ferde
- Alle medlemmer av styret til Ferde, inkludert varamedlemmer
- Alle andre personer med betydelig innflytelse eller kontroll i Ferde
- Nært medlem av overnevnte personers familie, herunder personenes partnere, barn, barn av partnere og personer som forsørges av personen eller dennes ektefelle eller partner.

Nærstående selskaper/virksomheter til Ferde er definert til å være:

- Foretak som tilhører samme konsern som Ferde (mor, datter og søster)
- Foretak som er Ferdes tilknyttede foretak eller felleskontrollerte virksomhet (eller et tilknyttet foretak eller en felleskontrollert virksomhet til et konsernforetak som Ferde er en del av)
- Foretak hvor dette foretaket og Ferde er samme tredjemanns felleskontrollerte virksomheter
- Foretak hvor noen nærstående personer til Ferde har kontroll eller felles kontroll over foretaket
- Foretak hvor noen nærstående personer til Ferde har betydelig innflytelse over foretaket eller er en av nøkkelpersonene i foretakets (eller morforetakets) ledelse
- Aksjeeier eller aksjeeiers morselskap

Alle medlemmer av ledergruppen og styret (inkludert varamedlemmer) og andre ansatte med relevante stillinger skal en gang i året registrere opplysninger om interesser og engasjementer som gjøre at de kan komme i en lojalitets- eller interessekonflikt knyttet til sitt arbeidsforhold i Ferde, særlig knyttet til transaksjoner med nærstående.

Transaksjoner med nærstående skal rapporteres to ganger i året. I tillegg skal det ved årsslutt gjennomføres en kontroll av leverandørreskontro opp mot registreringen for rapporteringen for å sikre at alle transaksjoner med nærstående blir fanget opp.

Noter til årsregnskapet

I årsregnskapet 2019 har Ferde definert sine nærstående parter til å være (jfr. note 13 – Transaksjoner og mellomværende med nærstående parter):

- Eiere (note 19)
- Datterselskapet Demand Norge AS (note 10)
- Ansatte (note 4)

Det skal ikke være andre transaksjoner av betydning med nærstående parter utover de som det opplyses om i note 13. Alle transaksjoner med nærstående parter er inngått som en del av den ordinære virksomheten og til markedsmessige vilkår.

Tabell 3 Nærstående transaksjoner i noter til årsregnskapet i Ferde

Selskap	Transaksjoner	Beskrivelse	2019	2018	2017
Demand Norge AS	Salg av regnskapstjenester og øvrig adm	Andre driftsinntekter	1.096.354	1.557.647	3.006.999
Demand Norge AS	Utbytte	Finansinntekter	16.000.000		
Sum inntekter			17.096.354	1.557.647	3.006.999
Demand Norge AS	Kjøp av inkassotjenester	Innkrevingskostnader	5.789.163	18.394.189	2.850.486
	Renter på innlån	Rentekostnad til foretak i samme konsern		202.569	
Vest-Agder fylkeskommune	Renter på innlån	Rentekostnad til foretak i samme konsern	67.240		
Aust-Agder fylkeskommune	Renter på innlån	Rentekostnad til foretak i samme konsern	4.358.090		
Skyttel AS	Innleid personell, lisenskostnader	Innkrevingskostnader	335.268		
Bratseth E-commerce/Unitel Bratseth Services	Bildebehandling	Innkrevingskostnader	1.710.619		
Som kostnader			12.260.380	18.596.758	2.850.486

I tabell 3 over har vi hentet ut transaksjoner med nærstående slik de fremkomme i årsregnskapet for det aktuelle året. Det er tydelig at detaljeringsgraden og identifiseringen av transaksjoner mellom nærstående har blitt bedre.

I årsregnskapet for 2019 er transaksjoner med nærstående for 2018 også tatt med inn i oversikten for sammenligning. Her fremkommer det langt flere transaksjoner med nærstående enn det som framkom i årsregnskapet 2018. Juridisk ansvarlig i Ferde sier i intervju at selskapet har manglet en skriftlig rutine for identifisering av nærstående, noe som også kom fram i selskapskontrollen. Men han er klar på at selskapet har hatt en bevissthet rundt transaksjoner med nærstående, og at de har fanget opp de store og vesentlige transaksjonene. Etter selskapskontrollen har det blitt utarbeidet rutiner for å fange opp transaksjoner med nærstående. Ledende personell i Ferde skal blant annet gjøre en egenrapportering i forhold til eierskap og interesser. I tillegg skal hver avdeling rapportere inn nærstående transaksjoner. Til slutt er det økonomiavdelingen som skal gå igjennom og kontrollere opplysningene.

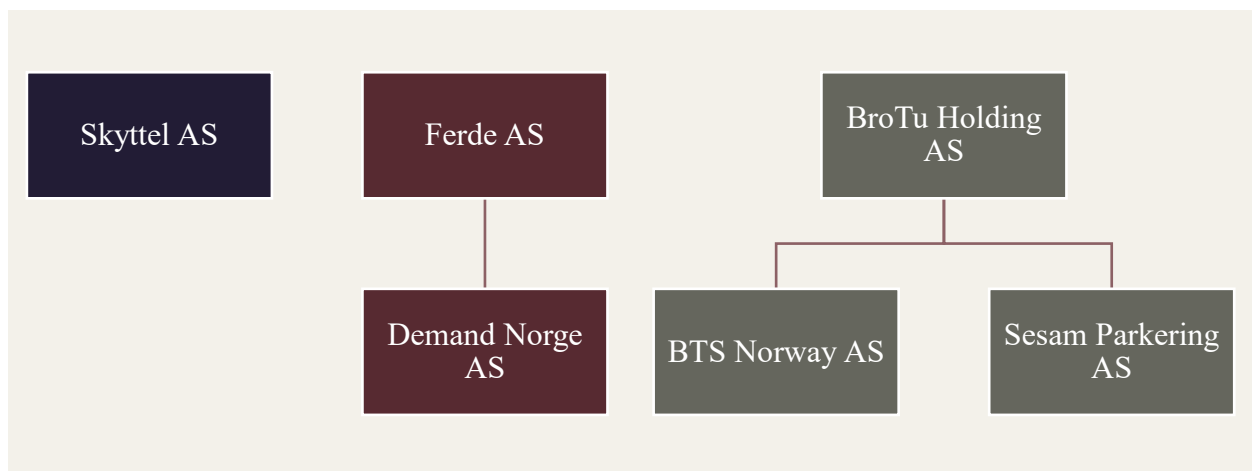
Selskapet har hatt dialog med revisor i forhold til nærstående transaksjoner. Dette ble særlig aktualisert i forbindelse med overtakelsen av to bompengeprojekter som var eid av Hordaland fylkeskommune. Etter en vurdering sammen med revisor falt man ned på at denne overtakelsen skulle vurderes i henhold til reglene i aksjeloven § 3-8 selv om det ikke var noe vederlag på transaksjonen.

Selskapets revisor har hatt flere runder med selskapet og de har ingen holdepunkter for å si at det er vesentlige transaksjoner med nærstående som ikke har blitt identifisert, selv om selskapet ikke har hatt skriftlige rutiner på plass før nylig. De har heller ingen indikasjoner på at transaksjoner med nærstående ikke er inngått med markedsmessige priser. Revisor mener de manglende rutinene gav en risiko for at man ikke klarte å identifisere dersom selskapet handlet med et firma som var nærstående gjennom en av de ansattes ektefeller/samboere.

I henhold til Ferdes rutine for transaksjoner med nærstående har vi fått tilgang til en oversikt over nærståendetransaksjoner per 30. mai 2020. Her står blant annet ikke kontrakten med Unitel Bratseth oppført. På spørsmål argumenterer selskapet at de ikke anser dette som en transaksjon mellom nærstående siden den aktuelle ansatte i Ferde ikke lenger har en sentral stilling som gir han noe innflytelse.

Etter at Ferde/Sørvest Bomvegselskap kjøpet opp driftsselskapet til BT Signaal stod man igjen med tre selskaper (jfr. figur 10):

Figur 10 Selskapsstruktur etter Ferdes erverv av bompengevirksomheten i BT Signaal

Ferde og Skyttel hadde samme eiere, og etter oppkjøpet av BT Signaal 29. september 2017 hadde de også felles ansatte, felles IKT-løsninger, e-post og flere overlappende oppgaver. Felles kostnader ble delt mellom de to selskapene, etter avtaler spesifisert i aksjekjøpsavtalen.

Det ble etablert en innkjøpsavtale for kjøp av konsulent tjenester fra Skyttel til Ferde (statens standardavtale om konsulent tjenester SSA-B enkel). Ferde kunne ikke selge tjenester til Skyttel (på grunn av bompengavtalen). Men selskapet hadde fått godkjent fra departementet at de kunne ha delte stillinger mellom selskapene i en overgangsperiode. Av praktiske årsaker ble det ikke valgt å ha delte stillinger. Man valgte heller å la de ansatte ha mindre bistillinger i Skyttel over en kort periode. Dette ble valgt fordi man anså at dette var den mest hensiktsmessige organiseringen og man slapp også en del problemstillinger blant annet knyttet til pensjon.

Ferde og Skyttel ble i løpet av høsten og vinteren 2017-2018 gradvis splittet, og til Deloitte opplyser Ferde at alle formelle bånd mellom Skyttel og Ferde ble kuttet 1. desember 2018.

I forhold til ansatte i tidligere BTS Norway var det en intensjon i avtalen at de skulle bistå Ferde etter at de var solgt. Det ble inngått en enkel avtale. Ferde benyttet seg kun av avtalen den første måneden, og valgte heller å gi dem tilbud om ansettelse i Ferde i stedet for å leie dem inn.

Appian-softwarelisenser fra BTS Norway

I rapporten til Kluge tas forholdet rundt Appian-lisensene opp. Dette var en transaksjon mellom Ferde og BTS Norway, der både Appians kontaktperson i BTS Norway, Jonny Bratseth, og administrerende direktør i Ferde, Trond Juvik, som godkjente avtalen, er å regne som nærstående.

Administrerende direktør hadde på dette tidspunktet eierinteresser i BroTu Holding, som var eeneier av BTS Norway. Det ble ikke foretatt en habilitetsvurdering ved overføringen av lisensene.

Noen av lisensene som Ferde leide av BTS Norway var lisenser som opprinnelig var tiltenkt Konge-prosjektet. Da dette prosjektet ikke ble videreført hadde BTS Norway derfor ikke behov for disse lisensene.

I styremøte den 22. oktober 2019 konkluderte styret i Ferde med at administrerende direktør var inhabil da han godkjente overføringen av 30 Appian-lisenser fra BTS Norway til Ferde, og at dette var kritikkverdig. Styret aksepterte samtidig begrunnelsen for transaksjonen, og at denne var i Ferdes interesse.

Det er ingen holdepunkter for at administrerende direktør har fått personlig vinning som følge av utleie av lisensene.

Kjøp av MIR-tjenester fra Bratseth E-commerce og Unitel Bratseth Services AS

Bratseth E-commerce leverte MIR-tjenester (manuell bildebehandling av registreringsskilt) til Ferde. Dette var en kontrakt som var inngått med BT Signaal før oppkjøpet.

Bratseth E-commerce var eid av en ansatt i BT Signaal, og han ble senere ansatt i Ferde¹⁴. I følge Deloitte rapporten uttrykket administrerende direktør i Ferde bekymring i forhold til at den ansatte var eier av Bratseth E-commerce. Dette førte til at den ansatte overførte selskapet til sin kones selskap, Unitel Bratseth Services.

I forkant av at kontrakten ble lagt ut på anbud ble det gjennomført et internt møte i Ferde om denne spesifikke anskaffelsen. De hadde informasjon om at eksisterende leverandør kom til å levere tilbud i denne konkurransen. Som en følge av nærstående problematikk ble det presisert viktigheten av at den aktuelle ansatte ikke hadde noe befatning med den nye konkurransen, hverken i planleggingen eller gjennomføringen. For å sikre dette skulle all dokumentasjon i anskaffelsesprosjektet skjermes på eget område, hvor den ansatte ikke har tilgang, og alle prosjektdeltakerne skulle orienteres om situasjonen. Anskaffelsen skulle heller ikke diskuteres med den aktuelle ansatte.

I vurderingen av tilbudene som kom inn ble det benyttet et eksternt selskap.

¹⁴ Før ansatt i BTS Norway AS, ble ansatt i Ferde 01.11.2017.

Andre transaksjoner

Vår gjennomgang av nærstående transaksjoner baserer seg på en systematisering av hovedbøkene til Ferde fra etablering. Vi har også vurdert transaksjoner i Ferdes datterselskap Demand. Vi har gjennomført spesifikke søk for å identifisere eventuelle transaksjoner med nærstående.

Gjennomgangen identifiserte ikke vesentlige transaksjoner med nærstående som det ikke var opplyst om i noter. Men vi fant noen mindre transaksjoner knyttet til telefon og internett til ansatte i nærstående selskaper i perioden november til desember 2017.

Selskapets revisor vurderer heller ikke at Ferde har hatt vesentlige nærstående transaksjoner som de ikke har fanget opp i sin revisjon av selskapet. Dialogen mellom selskapet og revisor synes også å ha vært god. Samtidig er revisor tydelig på at selskapet har manglet skriftlige rutiner, og at dette burde vært på plass. Juridisk ansvarlig i Ferde er tydelig på at selskapet har hatt fokus på transaksjoner med nærstående selv om en skriftlig rutine ikke var på plass før nylig.

6.4 VURDERING

Vår gjennomgang gir ingen holdepunkter for å si at det finnes vesentlige transaksjoner mellom nærstående som ikke var inngått på markedsmessige vilkår. Men avtalen med BTS Norway om overtakelse av Appian-lisenser er kritikkverdig, særlig i forhold til habilitet. Denne avtalen er nærmere omtalt i rapportene til Kluge og Deloitte.

Avtalen om MIR-tjenester fra Bratseth E-commerce/Unitel Bratseth Services var inngått før Ferde kjøpte bompengenvirksomheten i BT Signaal. Vi har ingen holdepunkter for å si at avtalen ikke var inngått på markedsmessige vilkår. I anbudsprosessen mener vi selskapet har vært ryddige i forhold til at den aktuelle ansatte ikke har blitt involvert i prosessen, og man har også informert ut slik at han ikke skulle få informasjon fra andre ansatte. I vurderingen av tilbudene ble det benyttet en ekstern rådgiver. Dette sikret at vurderingene som ble lagt til grunn for valgt leverandør ikke ble påvirket av ansatte i Ferde.

I tillegg til de nærstående transaksjonene som allerede har blitt belyst i denne rapporten, og de to foregående rapportene, finner vi bare mindre transaksjoner mellom nærstående i vår gjennomgang av hovedbøkene til Ferde og Demand.

Etter vår vurdering har selskapet manglet skriftlige rutiner for å identifisere transaksjoner med nærstående, men det har allikevel vært et fokus i selskapet, og man har tilstrebet å fange opp transaksjoner mellom nærstående. Det er positivt at selskapet har fått på plass skriftlige rutiner for transaksjoner med nærstående etter anbefaling i selskapskontrollen.

7 VEDLEGG

7.1 KILDER

Skriftlige kilder:

Tidligere rapporter:

- Selskapskontroll av Ferde AS, Deloitte AS, januar 2020.
- Vurdering av forhold i Ferde AS, Kluge Advokatfirma AS, 04.12.2019.

Offentlige dokumenter/kilder:

- Årsregnskap til Ferde med noter for 2017, 2018 og 2019.
- Bompengereformen, Meld. St. 25 (2014-2015) «På rett vei».
- Prop. 1 S Tillegg nr. 2 (2015-2016).
- Regnskapsloven, LOV-1998-07-17-56.
- Aksjeloven, LOV-1997-06-13-44.
- ISA 550 Nærstående parter.

Dokumentasjon ifm etableringen av Ferde:

- Tilbud til fylkeskommunene om overtakelse av BT Signaal AS, 7. april 2016.
- Etableringsnotatet fra fylkeskommunene, april 2016.
- Planlagt og gjennomført restrukturering av BT Signaal AS nr 1 og 2.
- Diskusjonsnotat ifm potensielt kjøp av BT Signaal, utarbeidet av PwC, 7. februar 2017.
- «Term sheet»-avtale, 16. mars 2017.
- Verdsettelse ifm kjøp av BT Signaal AS fra ekstern rådgiver (PwC), 16. mai 2017.
- Aksjekjøpsavtalen, 29. mai 2017.
- Anmodning om bekreftelser i forbindelse med kjøp av samtlige aksjer i BT Signaal AS, brev til Samferdselsdepartementet, 25. juli 2017.
- Avtale om kjøp og salg av aksjer i BT Signaal AS mellom Sørvest Bomvegselskap AS (selger) og Sørvest Ferge AS (kjøper), 6. september 2017.
- Redegjørelse vedrørende kjøp av BT Signaal, fra Sørvest Bomvegselskap AS til Samferdselsdepartementet, 7. september 2017.
- Svar på anmodning om bekreftelser i forbindelse med kjøp av samtlige aksjer i BT Signaal AS, brev fra Samferdselsdepartementet, 20. september 2017.
- Signert overtakelsesprotokoll, 29. september 2017.
- Bompengavtale, 24. november 2017.
- Avtaledokumenter ifm erverv av bompengeselskap – signert avtale Ryfast AS.
- Avtale om konsulentbistand mellom BT Signaal AS og Ferde AS, 01. januar 2018.
- Oppgjørsavtale, 11. oktober 2018.
- Innspill svar til media fra PwC, 15. august 2019.

Generalforsamling og styredokumentasjon

- Protokoll – ekstraordinær generalforsamling i Sørvest Bomvegselskap AS ang kjøp av BT Signaal AS, 3. juli 2017.
- Protokoll – styremøte i Sørvest Bomvegselskap AS ang avtale mellom Sørvest Bomvegselskap AS og Sørvest Ferde AS, 23. august 2017.
- Salg av BT Signaal AS – protokoll for styrebehandling 5. oktober 2017 og protokoll fra generalforsamling 13. oktober 2017 i Sørvest Bomvegselskap AS.
- Kjøp av bompengeselskap – behandling i styremøte i Sørvest Bomvegselskap AS 14. november 2017 og 12. desember 2017, signert revisors bekreftelse 12. desember 2017 og generalforsamling 22. desember 2017.
- Redegjørelse fra styret i Sørvest Bomvegselskap AS, 12. desember 2017 (innfusjonering av bompengeselskapene).
- Overtatte prosjekter – redegjørelse fra styret i Ferde AS 12. september 2019, signert revisors bekreftelse 12. september 2019, signert styreprotokoll 12. september 2019 og generalforsamling 3. januar 2020.

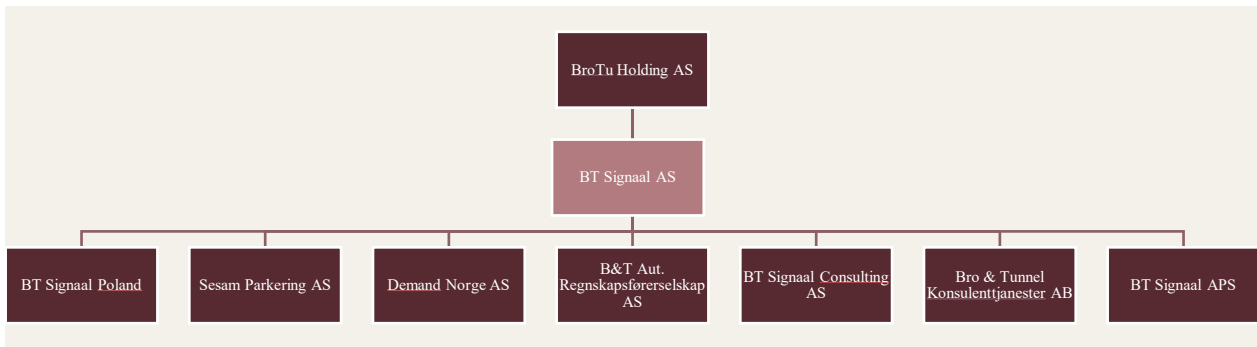
Transaksjoner med nærstående:

- Hovedbok og saldobalanse Ferde for 2017 og 2018 (i tillegg har vi hatt tilgang til regnskapssystemet til Ferde og Demand).
- Kontoplan for Ferde og Demand, alle dimensjoner.
- Avtale om manuell bildepunching fra Bratseth E-commerce og BT Signaal AS, 1. september 2016.
- Anbudsdokumenter i forbindelse med kjøp av MIR-tjenester, oktober/november 2019.
- Rutine for dokumentasjon av relasjoner mellom nærstående og eventuelle transaksjoner mellom disse, 9. mars 2020.
- Referat fra internt møte i Ferde ifm anbud for MIR tjenester, 15. november 2018.
- Omsetning kunder, Ferde, 2020.
- Omsetning leverandør, Ferde, 2020.
- Transaksjoner med nærstående per 30. mai 2020.

Muntlige kilder:

- Administrerende direktør i Ferde, Trond Juvik.
- Juridisk direktør i Ferde, Leiv Olav Sunde.
- Tidligere styreleder, Paul Magne Nilsen.
- Partner i Deloitte, Birte Bjørklo.
- PhD/Manager/Risk Advisory i Deloitte, Frode Løvlie.
- Partner i Deloitte, Bjørn Lyse Opdal.
- Senior manager i Deloitte, Siri Wiese-Hansen.
- Manager Audit & Advisory i Deloitte, Merete Kallestad.
- Partner i PwC, Sturle Døsen.
- Direktør i PwC, Tore Juul.

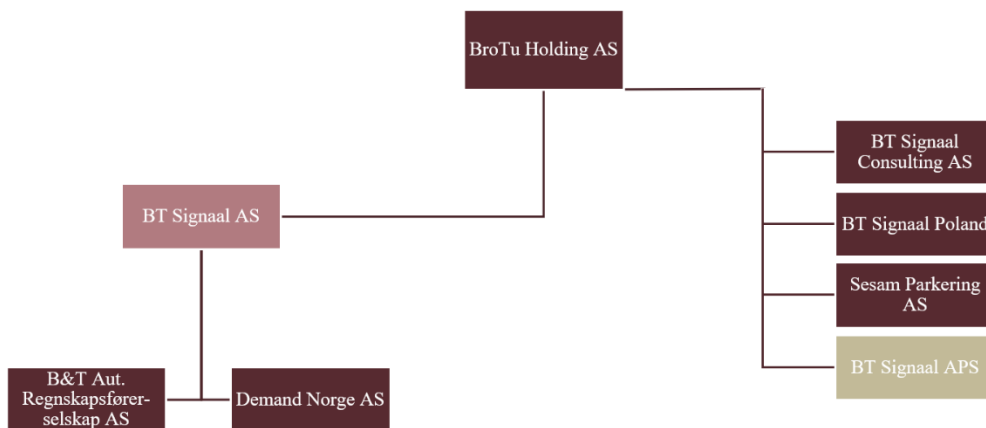
7.2 RESTRUKTURERING

I den første delen av restruktureringen ble datterselskaper flyttet opp i BroTu Holding AS:

- Alle aksjene i Bro & Tunnel Konsulent tjenester AB blir solgt før 30.06.2017.
- Aksjene i BT Signaal Poland, Sesam Parkering AS, BT Signaal Consulting AS og BT Signaal APS gis som tingsutbytte fra BT Signaal AS til BroTu Holding AS.
- BT Signaal AS inngår avtale om kjøp av aksjer fra minoritetsaksjonærer i Demand Norge AS (to ansatte à 4 prosent) før 30.06.2017.

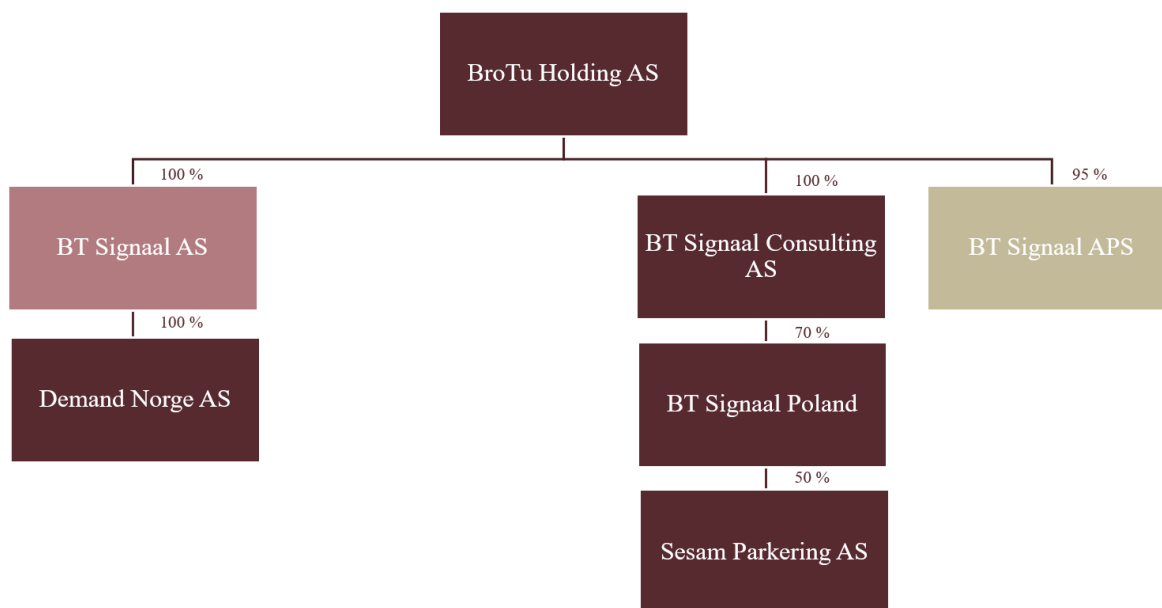
Etter første del av restruktureringen ser selskapet slik ut:

I del to av restruktureringen skjer det en fusjon av parkeringsvirksomheten og en mor-datter fusjon mellom B&T Aut. Regnskapsførerselskap AS og BT Signaal AS:

- Parkeringsvirksomheten og E-gov prosjekt i Kongo fisjoneres ut fra BT Signaal AS og fusjoneres inn i BT Signaal Consulting AS.
- Aksjene i BT Signaal Poland og Sesam Parkering AS skytes inn fra BroTu Holding AS som tingsinnskudd til BT Signaal Consulting AS.
- B&T Aut. Regnskapsførerselskap AS fusjoneres inn i BT Signaal AS, og slettes i forbindelse med fusjonen.

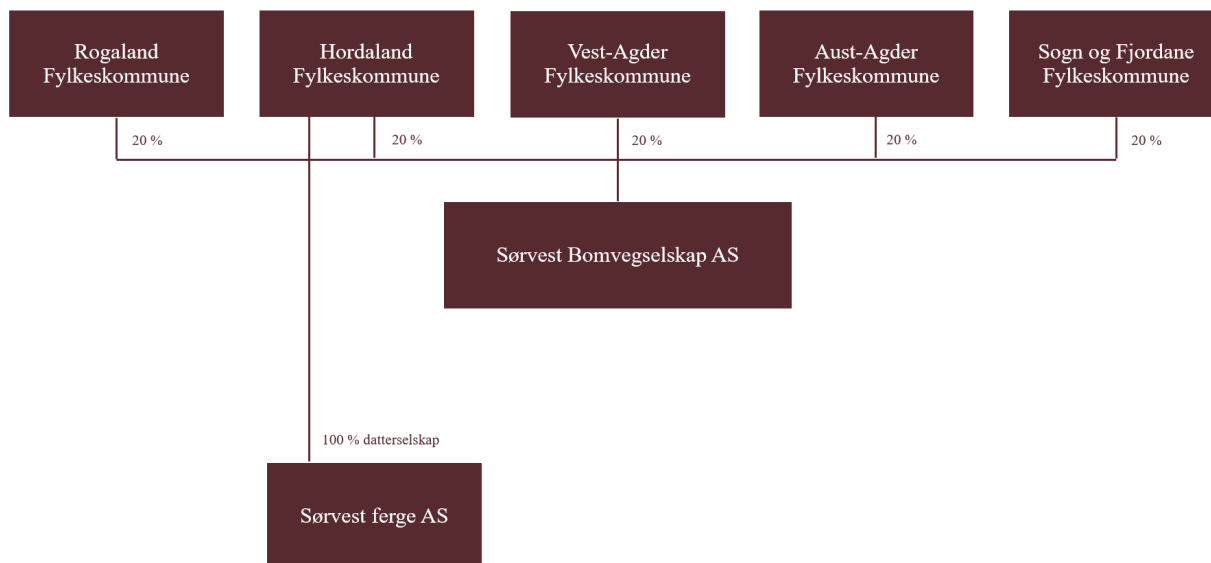
Etter restruktureringen, men før BT Signaal AS kjøpes opp av Ferde, ser BroTu-konsernet slik ut:

Etter kjøp av BT Signaal AS gjør også Ferde AS en del restruktureringen med hensikt på å:

1. Sikre at det som går inn i Sørvest Bomvegselskap (Ferde) omfatter bompengedelen og gjør Ferde i stand til å bli et regionalt bompengeselskap.
2. Sikre at den gjenværende del opprettholder organisasjonsnummeret på grunn av en pågående anbudskonkurranse av sentral tjenesteleverandør, AutoPASS ferge. Denne delen ble videreført i det som ble Skyttel AS.

Sørvest Bomvegselskap AS før oppkjøp av BT Signaal AS og restrukturering:

Restrukturering etter oppkjøp av BT Signaal AS:

- BT Signaal AS selger Tolling Admin avtaler til Sørvest ferge AS.
- Sørvest Bomvegselskap AS kjøper 100 % av aksjene i BT Signaal AS.
- BT Signaal AS gjennomfører en fisjon som splitter selskapet i BT Bom (bompengevirksomhet) og BT Signaal (fergevirksomhet mv.).
- BT Bom fusjoneres opp i Sørvest Bomvegselskap AS.
- Sørvest ferge AS kjøper BT Signaal AS.
- Sørvest ferge AS fusjoneres inn i BT Signaal AS (omvendt mor-datter fusjon)
- Hordaland fylkeskommune selger aksjene i BT Signaal AS til de andre fire fylkeskommunene.

Etter restruktureringen ser selskapet slik ut:

